

Työ ja turva -osasto/EK/lv

6.6.2024

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 26/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan sääntelyä, jolla estettäisiin kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden kaistanvaihto työperäisen maahanmuuton puolelle. Keskeinen vaikutus oleskeluluvan hakijan kannalta olisi se, että turvapaikkamenettelyn kautta ei jatkossa olisi mahdollista päästä Suomen työmarkkinoille tai opiskelemaan, jos kansainvälisen suojelun hakemukseen tulee kielteinen päätös. Jotta turvapaikkaa hakenut voisi saada oleskeluluvan pykälässä tarkoitetuilla perusteilla, hänen pitäisi poistua Suomesta ja hakea oleskelulupaa kotimaastaan tai pysyvästä asuinmaastaan ulkomaalaislain 60 §:n mukaisesti.

Nykyinen ulkomaalaislain 49 §:n säännöksen soveltamiskäytäntö on mahdollistanut sen, että kansainvälistä suojelua hakeneella on turvapaikkamenettelyn aikana vireillä muitakin oleskelulupahakemuksia, joko Maahanmuuttovirastossa tai hallintotuomioistuimessa. Hakija on voinut jättää oleskelulupahakemuksen muulla kuin kansainvälistä suojelua koskevalla perusteella turvapaikkamenettelyn aikana tai saatuaan hakemukseensa kielteisen päätöksen.

SAK näkee, että ehdotettu kaistanvaihdon kieltö on osaltaan perusteltu ja sillä voisi estää maahantulosäännösten kiertämistä, selkeyttää oleskelulupajärjestelmää ja vähentää perusteettomia turvapaikanhakemuksia sekä niistä aiheutettuja kuluja. Turvapaikkajärjestelmää on mahdollista käyttää myös hyväksi esimerkiksi paremman elintason hakemisen väylänä. Siinä tapauksessa henkilöllä ei ole aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen takia. Suuri osa kustannuksista ja viranomaisresursseista meneekin silloin sellaisiin turvapaikanhakijana tuleviin, joilla ei ole perusteita kansainväliselle suojelulle. Esimerkiksi vuoden 2015 turvapaikanhakijoista vain noin joka viides sai turvapaikan Suomesta. Nämä kaikki resurssit ovat sitten pois aidoilta turvapaikanhakijoilta ja perusteettomat hakemukset kuormittavat turvapaikkaprosessia.

Ehdotettu kaistanvaihdon kieltö voisi osaltaan vaikuttaa myös siihen, että motivaatio maahantuloon ja turvapaikan hakemiseen tässä maailmantilanteessa itärajan yli vähenisi. Täytyy ottaa huomioon, että Venäjän toiminta, muuttoliikkeen välineellistäminen ja Suomeen kohdistuva vaikuttaminen muodostavat uhkan Suomen kansalliselle turvallisuudelle.

Työ ja turva -osasto

SAK katsoo, että kaistanvaihdon kiellon ei tulisi kuitenkaan olla ehdoton. Oleskelulupaprosessissa tulisi olla mahdollista käyttää harkintaa. Mikäli turvapaikanhakija on prosessin aikana työllistynyt työvoimapula-alalle, hänen työsuhteensa on aito ja palkka työehtosopimuksen mukainen, nuhteettomuusedellytys täyttyy ja henkilö on opiskellut kotimaista kieltä – silloin tulisi olla mahdollista hakea työntekijän oleskelulupaa ilman, että ensin pitäisi poistua Suomesta ja hakea oleskelulupaa kotimaastaan käsin.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Eve Kyntäjä
Johtava asiantuntija